

მკრი სიტყვა

დიდებულის საქართველოს მეუღის ერეკლე მეორის გარდაცვალებიდან ასი წლის შესრულების გამე.



შემოსავალი ამ წიგნისა გადადებულია მცხეთის სვეტი-ცხოვლის ტაძრის განსახლებლად.

ბზილისი

სტამბა მ. შარაძისა და ამბ. ნიკ. ქუჩა, 21,
1898



მ. რ. ს. ი. ტ. ყ. ვ. ა.

დიდებული სქართველს მეუის ერეკლე მეორის კარ-
დაცვალებიდან ასი წლის შესრულების კამე.

1801



სსსკ ბიბლიოთეკა
პაპ. ი. გიბ
სახელ
ბიბლიოთეკა-
Библиотека
имени
Акад. И. Гриш
Академия на

შემოსავალი ამ წიგნისა გადაღებულია მცხეთის სვეტი-ცხოვ-
ლის ტაძრის განსაახლებლად.

ტფილისი

სტამბა მ. შარაძისა და ამბ. ნიკ. ქუჩა, 21.

1898

Дозволено духовною цензурою. Тифлисъ, 19-го
февраля 1898 г.

ს ი ზ ყ ვ ა

დადებული საქართვეო მეთის ერეკლე მეორისათვის
წირვისა და ჰანაშვილის გარდახდის დრას.

სახელითა მამისათა, და მისათა, და სულია წმი-
ლისათა.*)



რის ბუნებაში ერთ გვარი მოვლენა, რომელიც
ბევრს გვინახავს ჩვენ სიკოცხლეში ზ ამისა
თვის ბევრს გვეცნობა. ჩვენი ტურფა, კეკლუ-
ცი ზ ლეთის თითით ნახატი ქვეყნის შვილის-
თვის არ შეადგენს დიდს იშვიათობას ის სურათი, რო
მელსაც წარმოადგენს უშველებელი ტბა, კალოსავით
გადაჭიმული მოზრდილი მთის ვაკობში. საოცნებოა
ამ გვარი ტბის მზერა, თვალთ დამატყვევებელია მის
ნაპირთა მოხაზულობა, აღმაფრთოვანებელი, წარ-
მტაცი და შეუგინებელი სიამოვნებით აღმავსებელია
მისი ანკარა, ციალა, სარკესავით სწორე გული.
აგერ მოიკლა ჟინი თვალმა, მოღალა ივი შვებათა
ფერად ფერადი აფრების განუწყვეტელმა რხევა-
ფრიალმა, აევსო გულსა უანგარო სიამოვნების ფია-
ლა, მოსწყინდა გონსა ოცნებათა უფრსკრულში

*) წარმოითქვა არხიმანდრიტის ლეონიდის მიერ 22 თე-
ბერვალს მცხეთის საკრებულო ტაძარში.

დაუსვენარი მონაგარდობა და, თითქოს ამ დამათ-
რობელი, გამტაცებელი და მომხიბლავი სურათის
გაბრთხობის მოწადინებულნი, სწვდებით იქავ თქვენს
ახლოს ქვას და ანაზღეულად უპობთ მითი გულს
მყუდრო, დამშვიდებულ, უძრავად შეჩერებულ ტბას.
აჰა, ჩაინთქა თქვენ მიერ ნატყორცნი ქვა წყლის
სიღრმეში, მაგრამ სამაგიეროთ, ელვის სისწრაფით,
ისროლა მანცა ქვეიდგან ზევით საუცხოვო წყლის
რგოლი, რომელიც იმავე წამს შემოიხაზა მეორე,
მოზდილი რგოლით, მეორეს გარს შემოეველო მე-
სამე, მესამე ჩავარდა მეოთხის გულში, მეოთხეს
მოჰყვა მეხუთე, მეექვსე... ვიდრე ყველანი და-
სასრულ არ შემოსართყლა საერთო წრემ, რომლის
სივრცე უდრის თვით ტბის პირის სივრცეს და
ახლა-კი მას სართყელათ აკრავს ტბის კიდების სა-
ლი კლდეები.

სწორეთ ამ ნაცნობს და ბევრისაგან ნახულ
სურათს მაგონებს და მიყენებს თვალთ წინ ეს
დღევანდელი ჩვენი აუარებელი კრება, რომელ-
საც ამ ჟამად ასულდგმულებს ზე ამოქმედებს წრფე-
ლი წადილი დაუვიწყარი, ძვირფასი და სასიქადუ-
ლო ერეკლე მეორის ხსენებისა, მისი ნათელ მო-
სილი სულის საოხად გულის სიღრმიდან აღმონა-
დენი ლოცვა-ვედრების ღვთისადმი შეწირვისა. დი-
დი სახელი ჰქონდა ერეკლეს სიცოცხლის დროს,
მტკიცეთ უყვარდათ იგი მის ქვეშევრდომთ, მაგრამ

ეს კია რომ ერთობ მცირე და ვიწროდ შემოზღუდული იყო ამ ერთგულ ქვეშევრდომთა წრე; ნამდვილი რომ ვსთქვათ ამ წრის ფარგალს შეადგენდა მარტო კახეთი თავისი მიდამოებით. ესაა, სხვათაშორის, უმთავრესი მიზეზი, რომ ამ დიდ ბუნებოვან და ღვთისაგან რჩეულ გვამს დაედო ზედწოდება: „პატარა კახი“.

სულ სხვა ნაირათ იცვლება სურათი შემდეგ ერეკლეს სიკვდილისა. სახელი „პატარა კახი“ ანდა-მატივით მიმზიდველი შეიქმნა ქართლელისთვისაც; ქართლის მკვიდრნიც მეფე ერეკლეს სახელს იხსენიებენ იმ გვარივე მოწიწებით, პატივის ცემით და სათაყვანო კრძალულებით, რა გვარი კრძალულება და პატივის ცემით მოსილიყო იგი კახეთში; ქართლის არე-მარესაც მოეფინა ერეკლეს მიმართ ქებათა-ქება, მის საგმიროთა საქმეთა გამო აღტაცებული თხრობა-უბნობა. ერთი სიტყვით, აღივსო ქართლი ღირსეული მეფის ღირსეული სიყვარულით, აღივსო იმ ზომით, რომ ველარც-კი შესძლო მისი დატევა მხოლოდ თვის გულში, გადახეთქა ამ სიყვარულის მძლავრმა ტალღამ ქართლის სამზღვარი, ზღვასავით მოედო იმერეთის მკვიდრთ და ისე გაუჯდა მათ მკვირცხლ ბუნებას, როგორც მაცოცხლებელი წყლის ნაკადული ურწყაობითა გაჭირვებულ ხნულს. დღეს ერეკლეს სახელის განუსაზღვრელ სიყვარულს უჭირავს ჩვენ-

ში იმ სიფართოის წრე, რა სიფართოისაც არის მთლათ საქართველო. ყველამ ვიცით, რა სიამოვნებით და ერთგულებით იკრიბება დღეს საქართველოს ყოველ ალავს ერეკლესაგან, ან ერეკლეზე ნათქვამ-გაგონილი, რა აღტაცებით და ხალისით იკითხება როგორც მოზრდილი, ისე მოზარდი თაობისაგან ყველაფერი, რაც-კი ითქმის ამ სათაყვანო მეფის შესახებ; ერეკლე თითქოს ხელ-ახლა დაუბრუნდა თავის სამშობლოს, თითქოს ყოველი ქართველი თვალითა ხედავს ამ გმირთა გმირსა და, რაც ძალა აქვს, ცდილობს იგი ადიდოს, მას ეთაყვანოს.

დიდი ხანი არ არის, სულ ორმოცი დღეა მას უკან, რაც ყოველმა ჩვენგანმა საკუთარი თვალით იხილა, რა ალაგიც უჭირავს ერეკლეს სახელს ყოველი ქართველის გულში განურჩევლად იმისა, ქართლელია ეს ქართველი თუ კახელი, იმერელი თუ ამერელი, მთიელი თუ ბარელი, ქალაქელი თუ სოფლელი. ვის არ ახსოვს მიმიდინარე წლის იანვრის თერთმეტი რიცხვი, როდესაც ჩვენ დედა ქალაქში ქართველობა, თავადი და გლეხი, მეცნიერი და უვინი, მდიდარი და ღარიბი, მამა-კაცი და დედა-კაცი, კარგად მყოფი და სნეული, ბედნიერი და ჩაგრული ერთ პირად და ერთ გულად გატაცებული გულმხურვალობით ავედრებდნენ სიონის სასწაულთ მოქმედ ღვთის მშობლის ხატს თა-

ვიანთ მოამაგე და უანგარო მოჭირნახულე ერეკლეს?

მაგრამ რათ ვამოხ მარტო დედა-ქალაქს? შავი ზღვის კიდეთგან კასპიის ზღვამდე ყველა ქართველს უხსენებია და შეუყვედრებია ღვთისთვის მეფე-ერეკლე.

რამ გამოიწვია თვით დღევანდელი ეს ჩვენი კრება? ვინ მოგვიყვანა, თუ არა ერეკლეს სიყვარულმა, ესოდენი დარბაისელნი ქართლელნი, გულუხვ-ვაჟ-კაცნი კახელნი, ზრდილობიანნი იმერნი, კეთილშობილნი გურულნი, სიცოცხლით სავსე მეგრელნი და სხვანი? ახ, რა ნეტარებით, რა ბედნიერებით, რა სიამოვნებით, რა სიხარულით აღივსებოდნი, კეთილო მეფევ, რომ ღვთის გაგნებით წარმოდგებოდე მაგ შენი ასი წლის სავანე-სამარისაგან ღმრთილად შენი თვალითა შენივე სახელით ქართველების გაერთებასა, მათ საღმრთო წადილთა იგივეობას, ქართლელ-კახელ-იმერელთ ერთ სულობას და ძმობას! მაგრამ იხარე სულით, მნათობო მეფევ! მართალია, ვერ მოესწარ სიცოცხლეში შენი მაღალი წადილის განხორციელებას— „შეკრებას შვილთა შენთა, ვითარცა სახედ შეიკრიბნის მფრინველმან მართვენი თვისნი ქვეშე ფრთეთა თვისთა“, გარნა ეს შენი საღმრთო ნატვრა დღეს ჩვენთვის გარდაიქმნა სინამდვილეთ იმ დიდი, სახელოვანი და წარჩინებული ღვთის მოსავი ერის წყალობით, რომელიც

შენმა მაღალმა გონებამ, ღვთივ განბრძნობილმა სულმა და სათნოებით აღსავსე გულმა აგარჩევინეს შენი დასუსტებული ერის მცველ-ანგელოზათ.

რითი გამოვთქვათ, პატივცემულნო მსმენელნო, ჩვენი გულითადი მადლობა იმის მიმართ, ვისი მოწყალეებითაც დღეს ქართველი ქართველს ღვიძლ ძმათა სცნობს და ძირს აღარ უთხრის ჩვენს ეროვნობას აღრინდელი უთანხმოება, შური და საძრახისი მტრობა-ქიშპობა? რა სათანადო, რა გვარ ღირსეული და შესაფერი საქმით უნდა აღიბეჭდოს ჩვენგან ეს ფრიალ საგულისხმო და მარად სახსოვარი ჩვენი კრება? რითი ვყვათ უკვდავი სახელი ერეკლესი? ის ერთგული და ერთსული სიყვარული, რომელიც დღეს ყველა ქართველს ღრმად აქვს გულში ჩანერგილი, უძვირფასესი ხელთ უქმნელი ძეგლია მისის უკვდავებისა, მაგრამ ეს არ კმარა! საჭიროა კიდევ ძეგლი ხელთ-ქმნილი. სად და რა გვარად უნდა იყოს აღმართული ეს ძეგლი? აჰა, საყვარელნო მამანო, ძმანო, დედანო და დანო! ძეგლი იგი განმზადებულ არს! ძეგლი იგი აღმართა განუსაზღვრელმა ქრისტეს მიერ სიყვარულმა ჩვენთა წინაპართა. აქვე, ჩვენს ახლოს, აღმართულ არს ძეგლი იგი ზესე არს „სვეტი ცხოველი“, მომფენი წარსულში ნათლისა და მაჩვენებელი გზისა ქართველთა ერისა; სვეტი ცხოველი — ქართველთა ემბაზი, დედა ქართველთა ეკლესიისა, სამარხი ქართველ-

თა მეფეთა და თვით ერეკლესიც. და, აჰა, ტაძარი
ესე, სადაც განისვენებს მეფე ერეკლე, სად დამარ-
ხულია მთელი ჩვენი წარსული დიდება, ეს ძვირფა-
სი ნეშტი, დიდებული მოწამე წარსულთა დროთა
დღეს მოსპობისა ზ განადგურების პირსა მისულა!...

ნიშნად ჩვენის ერთობისა, ნიშნად ერეკლეს
უკვდავის სახელისა და სიყვარულისა დავდვათ
ფიცი, აღვადგინოთ ტაძარი ესე. ქართლელი, კა-
ხელი, იმერელი, გურული, მეგრელი, მთიელი და
ბარელი ყველანი ერთად შეუდგეთ საქმეს, ნუ და-
ვიშურებთ ჩვენს წვლილსა, დავაწუროთ საკუთარი
ოფლი ამ მამა-პაპათაგან ნაშრომ კედლებს და შე-
ვამკოთ ისე, როგორც შეჰფერის ჯერ ძელ ქეშმა-
რიტს და მერე-საჲვანეს ჩვენთა მეფეთა და მათ შო-
რის ერეკლესასაც.

სვეტო ცხოველო, ძალო და სიმტკიცეო ქრის-
ტიანეთაო, მოგვეც ძალი და მხნეობა წმინდა საქ-
მეში, დაგვინერგე გულთაშინა ჩვენთა მტკიცე და
უქცეველი წადილი ამ წმინდა ტაძრის განახლები-
სა სადიდებელად ღვთისა მამისა, მარადის სახსენე-
ბელად სახელისა ღვთივ გარდაცვალებულისა სა-
ქართველოს მეფის ერეკლესი, ქართველი ერის სა-
კეთილ დღეოთ და ქართველთ პატრონის, ქრისტეს
მოყვარე, დიდი ხელმწიფე იმპერატორის ნიკოლოზ-
ზის სადღეგრძელოთ, საბედნიეროთ, სასიქადულოთ
და სასახელოთ! ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

მეფე ერეკლე მეორის პანაფიდიის გარდახდის დროს.

ვიკოხუბ დღეთა მათ ზირჟუჟთა, და ვიწვრთიდ (ფს. 76. 6. *)

მხნობითა ზე ვაჟკაცობით სახელ-განთქმულს, ჭკუით მალაღს და კეთილშობილს ებრაელთა მეფე-წინასწარმეტყველს დავითს, რომელიც იყო უხვად დაჯილდოებული მრავალ-გვარის სიკეთით, სხვათა შორის, ამკობდა და ამშვენებდა ის კეთილი, გონიერული, ყოვლად სასარგებლო ზე ყველასაგან წასაბაძი ჩვეულებაც, რომ ყოველთვის და ყოველგან ახსოვდა თავისის ერის წარსული ცხოვრება, ბეჯითად და გულდასმით სწავლობდა თავისს წინაპართა თავ-გადასაჯალს, მათ ჭირსა და ღხინს, მათ ავ-კარგიანობას და ამით იწვრთებოდა, ე. ი. ამის-და მიხედვით, ამის დაკვირვებით და აწონით დაასკენიდა ხოლმე, რა გვარი, ანუ რა ხასიათის განკარგულება და მოქმედება შესძენდა მის ერს ბედნიერებას და იქნებოდა იმავე დროს ღეთის საამო; მშობელის ერის განვლილ ცხოვრების გათვალისწინებით, მამა-პაპათა წარსულის ბედის ცხადად წარმოდგენის დახმარებით გადასწყვეტდა ხოლმე, რა იყო საჭირო თანამედროვე მემამულეთათვის, რა

*) წარმოითქვა არხიმანდრიტის ლეონიდის მიერ 11 იანვარს სიონის საკათედრო ტაძ რში.

არგებდა მის ქვეშევრდომებს, რა ააცდენდა თავიდ-
გან განსაცდელს და სხ. ერთის სიტყვით, ამ მე-
ფეს თავისის ცხოვრებისა და გამგებლობის გზის მა-
ჩვენებელად, შუქ-მომფენ ლამპრად და მტკიცე ყა-
ვარჯხნად მიაჩნდა წინაპართა წარსული ცხოვრება
და ამ რწმენას მოკლედ და მარტივად გამოსთქვამს
იგი უკვე მოყვანილ სიტყვებში: „ვიგონებ დღეთა
მათ პირველთა, და ვიწვრთიდ“.

ჩვენც, ხსენებულის წმიდა მეფისა მსგავსად
შევკრებილვართ რა სიმრავლით ამ მამა-პაპეულ ძვე-
ლის-ძველ სალოცავში, რომელიც მომსწრეა ჩვე-
ნის სამშობლოს მრავალის ჭირისაც და ღიბინისაც,
ვიხსენებთ ჩვენდა გასაწვრთნელად საქართველოს
ცხოვრებიდგან ერთს საგულისხმიერო და ღირს-
შესანიშნავ დღეთაგანს. დიდი და პატარა, ქალი
და კაცი მოვსულვართ აქ იმ აზრით, რომ მო-
ვიგონოთ საქართველოს სახელოვანისა, ნიჭიერისა
თავდადებულის, მოსიყვარულე პატრონ-ბატონისა,
პატარა კახის, მეფე ერეკლეს ასი წლის გარდაცვა-
ლების დღე. დღეს სწორეთ ერთი საუკუნე შეს-
რულდა, სრულმა ასმა წელიწადმა განვლო მას შემ-
დეგ, რაც მოისპო გმირთა გმირი მეფე ერეკლეს
ქვეყნიური ცხოვრება, დღევანდელ დღეს ამ ასი
წლის წინად გაწყდა სიცოცხლის ძაფი იმ მეფისა,
რომლის სახელით ამაყობდა ყოველი ქართველი,
რომლის შეხედვა გმირათა ჰქმნიდა მის ქვეშევრ-

დომსა, რომლის რიხიანი ხმა თავს ზარსა სცემდა საქართველოს აუარებელს მტრებს; დღეს დიდი და პატარა მოვსულვართ აქ იმ აზრით, რომ შევავედროთ ზეციერ მამას სული იმ მეფისა, რომლის გონივრულმა ღ ღ დიდად ბრძნულმა მოსაზრებამ შეგვანარჩუნა სამშობლო ენა, შეგვინახა ეს და სხვა მრავალი წმიდა ტაძარი, მამა-პაპათგან ნაშრომ ნაღვაწი ჯვარ-სახარება, სასიქადულო სახელი ქრისტიანობისა, დაგვადებინა ძირს სისხლის საღვრელი ბასრი ფრანგული და დაგვაყენა მშვიდობისა, პატიოსან შრომისა და ზნეობა-გონების სწავლა-განვითარების მტკიცე გზაზედ.

ღვთის საამო და ერთა შორის სასიქადულოა ეს ჩვენი საქციელი. პატივცემითი ხსოვნა, არ დავიწყება და ყოველთვის მადლობით ხსენება იმათი, რომელთაც უღვაწიათ საზოგადო ბედნიერებისათვის, არ დაუზოგავთ თავიანთის სიცოცხლის მსხვერპლად შეწირვა მოძმეთა საკეთილდღეოდ და აღვსებულნი ყოფილან ღვთისა და მამულის უანგარო სიყვარულით, შეადგენს შთამომავლობის უმაღლესს და უუსადმრთოესს მოვალეობას. „იცი-ნა ხარმან მოძმეებელი და ვირმან ბაგა პატრონისა თვისისაო“, სწერს ღვთივ განბრძნობილი წინასწარმეტყველი ისაია (1, 3,) და რაზომ უმაღურნი და უგუნურნი უნდა ვიყვნეთ ჩვენ, რომ დავივიწყოთ იმისი სახელი, რომელიც ღამეც-კი არ აძლევდა

თავისს თავს მოსვენებას სამშობლოს კეთილდღეობისთვის შრომა-ფიქრის გამო, რომელიც პირველი იყო ყოველ გასაჭირში და იცოდა საოცარი გამხნეება ქვეშევრდომთა. „ძმებო, ყოველნი სიკვდილის შვილნი ვართ, გარნა სიკვდილი მამულისა და მეფისათვის ყველაზე უდიდესია; გავწყდეთ ყველანი, მეც აქ თქვენში ვარ, ნუ უჩვენებთ მტერს ზურგს და ჩვენს გვარსა და სახელს ნუ მოვაყივნებთ“. რად მოგვცემს ღმერთი კეთილს, და რად წაგვიმართავს იგი ცხოვრებაში ხელს, თუ დავივიწყებთ და არ დავათვასებთ შრომას იმისას, რომელიც არასა ჰზოგავდა ხალხში ზნეობისა და სარწმუნოების აღდგენისათვის, რომელმაც სძლია ათასნაირი დაბრკოლებანი, შეჰკრიბა ქართლ-კახეთის მწყემს-მთავარნი ღ მათთან ერთად განარჩია ღ აღმოფხვრა ქართველთა შორის უწყესოდ ქცევანი, დაუდვა მათ სჯული მტკიცე და შეურყეველი, გამართა სტამბა და აღავსო ყოველი ქართლი წიგნითა.

ღიად, დღეს ჩვენ ვხვდებით ერეკლეს პატიოსანის სახელის წინაშე ზნეობრივ ვალს, ვასრულებთ ამ საღმრთო მოვალეობას სიამოვნებით, სიწრფოებით, ქრისტიანულს სასოებითა და მტკიცე იმედით, რომ ღმერთი შეისმენს ჩვენს ლოცვა ვედრებას, ყურად იღებს ამოდენა ერის გულითადს ლაღადს და მართალთა თანა განუსვენებს მონასა

თვისსა, კეთილ-მორწმუნესა მეფესა ჩვენსა ერეკლეს, რომელიც მუდამ ჟამს გამზადებული იყო შეეწირა თავისი თავი ზვარაკად მამულისა და სარწმუნოებისათვის; ამასთან ერთად დიდი და პატარა ღრმად დარწმუნებულნი ვართ, რომ ღვთივ-გაბრწყინვებული სული პატარა კახისა გახარებულია დღეს ჩვენის საქციელით და თავისებრივის მხურვალე სიყვარულით შესთხოვს, ეხვეწება და ევედრება ზეციერს მამას, რომ უმეტ-ნაკლებოდ შევიგნოთ და შევითვისოთ, ჯეროვნად გავითვალისწინოთ და შესაბამად განვახორციელოთ იგი დიადი აზრი, რომელიც წინ წაიძღოლა და სარჩულად დაუდო მან საქართველოს სვე-ბედის მძლავრ რუსეთთან დაკავშირებას.

ქრიქტიანობის შეურყევლად დაცვა, შენახვა დედა-ენისა შეუბღალავად, აღყვავება, განვითარება, წინ-მსვლელობა და ბედნიერება ერისა თავის სამშობლოსავე მიწა-წყალში, მამა-პაპათა სისხლით განპოხებულ მიდამოში, აუარებელ გმირების პატივსაცემი ძვლებით გაპატიოსნებულ ნიადაგზედ—აი ყველის, რისთვისაც იბრძოდა და დაუძინებლად იღვწოდა მეფე ერეკლე, რის გამოც ეკვეთებოდა ოსმალ-ყიზილბაშ-ლეკთა უთვალავ ლაშკართ, რის საპოვნელადაც აიხადა გვირგვინი, მოიხარა თავი რუსეთის ტახტის წინ, გადასცა თანამორწმუნე რუსეთის მძლავრ თვით-მპყრობელს ბისონი, დიადიმა,

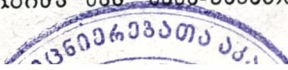
სკიპტრა და სფეროი. ვინ არ იცის რა სავსებით, სისრულით და სინამდვილით, რა გვარის დიდ სულოვნობით და კეთილშობილურად, მამობრივის ერთგულობით და პატრონულის მზრუნველობით ასრულებდნენ ზე ასრულებენ დღევანდლამდის დიდბუნებოვანნი, ქრისტეს მმოსაენი და მძლავრნი რუსთა მეფენი ერეკლეს ანდერძს და მის მხურვალე ხვეწნა-ვედრებას ქართველის ერის დაცვა-შენახვის, ქრისტიანობის განმტკიცებისა და ძვირფასის მამულის მოვლა-პატრონობის შესახებ? ვინ არ იცის, რა მტკიცედ ზე შეურყვეველად დაიპყრეს ქართველის ერის თანაგრძნობა და ნდობა ჩვენმა მფარველმა ზე სარწმუნოებით. ძმებმა— რუსებმა თავიანთი უანგარო, ქრისტიანობრივის პატიოსნების სათანადო ჩვენზედ გულ-შემატკივრობით, ჩვენი კეთილდღეობისათვის მზრუნველობით, ჩვენის სიხარულისათვის სიხარულით და ტკივილისათვის სიმგლოვიარით? ყოველი ამისი თვალ-საჩინო, ცხადი და უტყუარი საბუთი, სხვათა შორის, თვით ეს დღევანდელი დღეც არის: ეს დღევანდელი დღე, საგულისხმიერო განსაკუთრებით ქართველის ერისთვის, ჩვენთან ერთად უცვნიათ პატივისადებად რუსეთის ტახტისა და ერის წარმომადგენლებსაც და ჩვენთან ერთად ძმურად, მეგობრულად, ქრისტიანობრივის ერთობით განუზრახავთ მათ მარად სახსოვარის ერეკლეს სულის შევედრება ღვთის მი-

მართ. აი, ეს უკანასკნელი გარემოება — გამოცხადება რუსეთის ერის წარმომადგენელთა მიერ დღეს ქართველების მიმართ ერთგულობისა, მოქალაქობრივის მეგობრობისა და ქრისტიანულის სიყვარულისა გვადებს აწინდელ ქართველებს ერთ გვარ მოვალეობას, რომლის დაფიქსება და მომავალში არა განხორციელება გაგვხდის ზნეობრივ დამნაშავედ, როგორც წინაშე დიდებული რუსის ერისა, ისე წინაშე ერეკლეს ბრწყინვალე სულისა. ეს დიდი და შვილი-შვილთათვის საპასუხო ზნეობრივი მოვალეობა ის არის, რომ ამიერიდგან ყოველი ჩვენგანი თითონ უნდა შეგნებით და მოსაზრებით ხელს უწყობდეს ჩვენსა და რუსთა შორის სულიერი კავშირის განწყობას, თითონ უნდა ჰშველოდეს რუსებს ზე უადვილებდეს მათ იმ მძიმე ტვირთის განხორციელებას, რომელიც ულლად დაიდევს საქართველოს შეერთებით, თითონ ჩვენ უნდა ვცდილობდეთ აღვაშენოთ ჩვენი და რუსთა ერთობა მტკიცე და საიმედო საფუძველზედ. ამისთვის, ყოველი ქართველი მოვალეა სიყრმიდგანვე შეუდგეს თავისის თავის შესწავლას, თავისის ერის წარსულის ცხოვრების კვლევა-ძიებას, გულ-დადებით შესმენას მამა-პაპათა საქებურ ზნე-ხასიათთა, შეთვისებას მათის პატიოსნების, დარბაისლობისა და მხნეობის და სხვათა სათნოებათა შესისხლ-ხორცებას.

საჭიროა მოვიპოვოთ და შევიძინოთ ყოველი ესე იმისთვის, რომ ჩვენი მფარველი ერი, ღვთის

განგებით მოვლენილი პატრონ-ძმები ჩავახედოთ ძველის ქართველების სასიქადულო მოქალაქობრივ ცხოვრებაში, დავანახოთ მათ სილიადე ქართველის კაცის ბუნებისა, სისრულე ქართველის ერის გონებრივ განვითარებისა და ამ გვარად აღვზარდოთ მათში ის ძმური, ნათესაობრივი და მოყვასებრივი ჩვენდა გრძნობა, რომლის საპოვნელად მიეპყრა ერეკლეს თვალი რუსეთის ტახტის მპყრობელისაკენ და რომელიც არ მოჰკლებია საქართველოს მთელის საუკუნის განმომავლობაში არც რუსის ერისგან და არც მის მპყრობელთაგან. თვით რუსეთის სახელმწიფოს უგანათლებულესნი და უკეთილშობილესნი შეიღებები გვასწავლიან, რომ ვისაც სიცოცხლე არ მოსძულებია და არ განუზრახავს თავისის თავის ქვეყნიდამ აღგვა, ვინც მოწადინებული არ არის გადაქმნა-გადაგვარებას, სხვა ერის გამოუსადეგარ ბარგად და მავნე მეტ-ხორცად გახდომას, ის მხნედ უნდა ადგეს მამა-პაპათა ცხოვრების შესწავლის კვალსაო. და ეს ხომ ვცანით, რომ ყოველივე ამ განსაცდელს და სიგლახაკეს უფროთხილდა სამშობლოს მოყვარული მუფე ერეკლე, საქართველოს არსებობისა და კეთილ-დღეობისათვის მუდმივი ზრუნვა არ ჰშორდებოდა არც დღე, არც ღამე. ქართველის ერის არსებობისა და მისის ბედნიერების მოპოვების განუსაზღვრელმა სურვილმა დაათმობინა მას მამა-პაპათაგან შემკვიდ-

0081



რეობით მიღებული სამეფო გვირგვინი და ათქმე-
ვინა სამუდამოდ უარი სამშობლოს გამგებლობი-
საგან, რომელიც შეავედრა და დაულოცა თანა-
მორწმუნე რუსეთის ძალოვან მეფეებს. უკანას-
კნელნი დიდად ჰმადლობდნენ უზენაესს ესოდენ
საღმრთო და დიადის ხვედრის მოვლენის გამო და
მეფურად თავს იღვეს ქართველის ერის არსებობის
დაცვა, მისის მშვიდობიანობის შეურყეველობა,
მისის სულის თვისებათა შენახვა.

აი, რას გვამცნებს ყველას ღღევანდელი ღღე,
რა ვალსა გვდებს ღღევანდელი ეს ჩვენი კრება.
მაშ მივიღოთ ჩვენც ამგვარი მცნება ჩვენს გარდუ-
ვალ მოვალეობად და, შემდეგ მხურვალე ლოცვის
აღვლენისა, მიუძღვნათ ჩვენის მხრით შესაწირავად
სულით მნათობ ერეკლეს მტკიცე გარდაწყვეტი-
ლება, რომ ამ ღღიდგან ბეჯითად შეუდგებით ყვე-
ლანი იმის შეგნებასა, შეთვისებასა და მოპოვებას,
რის დასაცავადაც იბრძოდა იგი სიყრმიდგან სი-
კვდილამდე, ხოლო ბრწყინვალე რუსეთის მეფეე-
ბი, რომლებმაც ჩაიბარეს საქართველო და, ეჭვი
არაა, რომ ღღეს ჩვენთან არიან სულიერად, გავა-
ხაროთ და ვასიამოვნოთ მტკიცე და წრფელის აღ-
თქმით, რომ რუსეთის ერის მამა-პაპათაგან ნაან-
დერძევე განუსაზღვრელ სიყვარულს, მოქალაქობრივს
ერთობას და განუყოფელ ნათესაობას არ ვუღალა-
ტებთ. ამინ.

947.922
გმ454

— → ← — 5 — → ← —

Handwritten text in Georgian script, likely a signature or note, located in the lower-left quadrant of the page.